

## 11. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΥΜΒΟΥ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ

Συνεχίσθη και κατά το 1960 ή ανασκαφή του μεγάλου τύμβου της Νικησιάνης και ή όλική απομάκρυνσις της επιχώσεως αυτού, εργασία, ήτις λόγω της μαλακότητος των χωμάτων του τύμβου και των κατολισθήσεων, ήτο λίαν επικίνδυνος.

Αί κυρίως έρευναι ένετοπίσθησαν εις τρία σημεία, ήτοι τò νοτιοδυτικόν, τò βόρειον και τò ανατολικόν, ένθα ήρευνήθησαν μεγάλα τμήματα του τύμβου διά τάφρων εκ της περιφερείας προς τò κέντρον αυτού. Εις τò ΝΔ. τμήμα άνεσκάφη τάφος μήκους 13 και πλάτος 6 μ. Τò ύψος της επιχώσεως, εις τò βάθος της τάφρου, ήπερβαίνει τὰ 6 μέτρα. 'Η έρευνα του τμήματος τούτου ούδέν απέδωσε.

Τò βόρειον τμήμα του τύμβου ήρευνήθη διά τάφρου μήκους 11 και πλάτους 6.80 μ. Τò ύψος της επιχώσεως, εις τò βάθος της τάφρου, άνήρχετο εις 9 μ. Κατά τὰς εργασίας αυτάς άνευρέθησαν προς την περιφέρειαν του τύμβου όστρακα χειροποιήτων χονδροειδών άγγείων, άνευ διακοσμήσεως, όπως και όστρακα με έγχάρακτον διακόσμησιν, προϊστορικών χρόνων, τὰ όποια μετεφέρθησαν προφανώς έξ άλλου σημείου διά των χωμάτων της επιχώσεως. 'Εν συνεχείᾳ εις τò βάθος της τάφρου, προς τò έσωτερικόν του τύμβου, ή έρευνα απέκάλυψε μεγάλην στρώσιν λογάδων λίθων, τοποθετημένων του ένός έγγύς του άλλου και άνυψουμένων εις τò μέσον κατά τρόπον ώστε ή τομή της στρώσεως νά παρουσιάζη σχήμα καμάρας. 'Εγγύς των λίθων άνευρέθησαν στρώσεις κεράμων και χαλίκων. Είηαι πιθανόν, ότι εις την περιοχὴν αὐτὴν του τύμβου ύπάρχει τάφος, πλην όμως αί εργασίαι δέν κατέστη δυνατόν νά συνεχισθούν, λόγω έξαντλήσεως της πιστώσεως.

'Εκτεταμέναι έρευναι διενεργήθησαν εις τò ανατολικόν τμήμα του τύμβου. 'Εντὸς μιᾶς τάφρου, ήτις άνεσκάφη επί μήκους 13 μ. προς τò κέντρον του τύμβου άνευρέθη ό εκτος τάφος (πίν. 61α), όστις είηαι όμοίως κιβωτιόσχημος, έχων στρώσιν εκ λεπτών πλακῶν άσβεστολίθου και εκτισμένος δι' όμοίων πλακῶν. 'Ο τάφος ούτος, μήκους 1.95 μ., πλάτους 0.70 μ. και ύψους 0.60 μ., ήτο ό πτωχότερος εις κτερίσματα εκ των μέχρι τουδε άνευρεθέντων. Εις την δεξιάν πλευράν του νεκρού, παρὰ τούς πόδας, άνευρέθη εις μελαμβαφής σκύφος — ύψους 0.11 μ. — του β' ήμίσεος του 4ου π.Χ. αἰ. (πίν. 61β). 'Εντὸς του σκύφου ύπῆρχον 64 όμοια χαλκᾶ νομίσματα του βασιλέως Μ. 'Αλεξάνδρου, φέροντα νεανικήν κεφαλὴν μετὰ ταινίας επί της κυρίας όψεως (πίν. 62) ελεύ-

θερον ἔππον ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἄνω δὲ αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ὡς καὶ μία ἀργυρᾶ δραχμὴ (κεφαλὴ νεαροῦ Ἑρακλέους ἐν λεοντῇ ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως, Ζεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου καὶ ἐρειδόμενος ἐπὶ σκήπτρου ἐπὶ τῆς ἄλλης. Ὅπισθεν ἡ ἐπιγραφὴ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ).

Ἐντὸς τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τύμβου ἐγένετο ἡ διάνοιξις δύο νέων τάφρων πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, μήκους 5.50 μ. καὶ 12 μ. Ἡ πρώτη τάφος οὐδὲν ἀπέδωκεν. Ἡ δευτέρα εἰς τὸ βάθος τῶν 12 μ. ἀπεκάλυψε τὸ στόμιον ἀρχαίας καμίνου, ἀγνώστου ἐποχῆς. Τόσον πρὸ τοῦ στομίου, ὅσον καὶ ἐντὸς τῆς καμίνου, παρατηρήθησαν καμινεύματα μεταλλευμάτων, ἄσβεστος, κέραμοι καὶ παχὺ στρώμα τέφρας. Τὸ στόμιον τῆς καμίνου ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων πλίνθων ἀσβεστολίθου, διασωζόντων τόρμους συνδέσμων. Αἱ πλίνθοι αὗται προέρχονται πιθανῶς ἐξ ἀρχαίων τάφων τοῦ τύμβου, οἵτινες ἀνευρέθησαν κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν αὐτοῦ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς καμίνου, χρησιμοποιοιθεῖσαι ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ στόμιον αὐτῆς.

Τὸ μέγεθος τοῦ τύμβου καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐπιχώσεως εἶναι δυσανάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνευρεθέντων μέχρι σήμερον ἐξ μικρῶν τάφων. Εἶναι λοιπὸν πολὺ πιθανὴ ἡ ὑπόθεσις τῆς ὑπάρξεως καὶ ἄλλων ὁμοίων μικρῶν τάφων ἢ μιᾶς μεγαλυτέρας ὑπογείου νεκρικῆς οἰκοδομῆς. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ ἔρευνα ἐνταῦθα πρέπει νὰ συνεχισθῇ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ



α. Ὁ ἔκτος τάφος τοῦ τύμβου Νικησιάνης (Παγγαίου).



β. Ὁ περιέχων τὰ νομίσματα σκύφος τοῦ νεκροῦ τοῦ ἔκτου τάφου.



Χαλκᾶ νομίσματα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀνευρεθέντα ἐντὸς τοῦ ἔκτου τάφου τοῦ τύμβου Νικησιάνης. Τὸ πρῶτον τῆς α΄ σειρᾶς εἶναι ἀργυρᾶ δραχμὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.